Tečaj XV. **NOVICE** List 19.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 7. marca 1857.

Pregosta setev.

Med škodljive napake kmetijstva se po pravici šteje pregosto sejanje.

Marsiktero njivo vidimo tako gosto obsejano, da je bolj senožeti kakor polju podobna; zemlje ne vidiš skor nič. Če pogledamo tako njivo, si včasih ne moremo drugega misliti kakor da gospodar mora prav bahač biti, kteri kaže, da je imel dovolj semena zavreči.

Naj je njiva še tako dobro pognojena in še tako pridno obdelana, nikoli ne bo pridelk pri gosti posetvi tako obilen kakor tam, kjer se je redkeje sejalo.

Nasledki pregostega sejanja so:

1. pridela se manj, pa tudi pridelk ni tako lep;
2. semena se preveč potrati;
3. marsiktere bolezni se napravijo.

Kjer je zemlja dobra in vreme ugodno, da žito veselo raste, rado poleže, ako je pregosto sejano, preden še v klasje gré. Če pa nastopi potem mokro vreme, bo iz takega žita na rodovitnem polji malo več kot stelja. Če pa je vreme suho, se nareja sicer zernje, ki je pa napol slabeje od drugega. Gosta setev se izzačetka res vidi prav lepo in veselo rasti; pozneje pa, ko ima zernje še le prav plenjati, se očitno vidi, da ne raste več tako veselo, kjer zrak in solnce ne moreta prav vmes.

Za seme je pa tudi škoda, ako se nečimerno trati. Ali ni to res? Pomislimo le, da tretji del, morebiti včasih tudi polovica bi se lahko prihranila. Kar se tedaj eno leto poseje, bi imel marsikter gospodar za dvé leti dosti. Vémo, da pravijo nekteri: „Nič ne dé, če je ozimina v jeseni tudi pregosta! Pozimi je tako nekoliko pozebe, in potem je bolje, da je bila gosto sejana“. Marsikdo bo mislil, da ta odgovor res kaj veljá, — al rečemo mu, da je le prazen izgovor. Zakaj? Zato, ker pregosto vsejano žito se ne more tako ukoreniniti in tako močno zarasti kakor redkeje sejano, ki ima v zemlji več prostora; — če pa se žito ni v jeseni močno zarastlo, ostane slabeje in zimski mraz mu je toliko nevarniši.

Kjer deset ljudí iz ene sklede jé, se ne bojo tako najedli kot tam, kjer se jih le pet okoli tiste sklede vsede. Taka je tudi z žitnimi koreninicami. Kjer je manj živeža, je tudi manj močí, in namest krepkih bilk rastejo medle; — takošne pa so bolj podveržene boleznim kakor krepke. In da veči del žitnih bolezin izvira iz slabosti, je znano vsem skušenim kmetovavcem.

Iz slabejega semena izvira slabeji sad, in tako hira pridelk na več straní.

H koncu naj še to povém, da se dá precej semena prihraniti, ako se dobro gnojí in zemljiše pridno obdela, in da pri takem obdelku moramo redkeje sejati, ako si hočemo nakloniti vès dobiček, ki izvira iz dobro gnojenih in dobro obdelanih njiv.

Tudi po svojih lastnih skušnjah moram povedati, da nisem nikoli največ pridelal tam, kjer sem najgostejše sejal. Leta 1854 sem to prav očitno vidil; v jeseni tega leta mi je polž eno njivo tako pokončal, da je komaj tretji del posetve ostal, in vendar je bil pridelk tako obilen kakor v dobri letini 1848. leta, pridelano žito pa je bilo zraven tega tudi tako lepo, da je še prekosilo uno od leta 1848.

Land. Dorfz.

Gospodarske skušnje.

(Vrabce z vertov in polja pregnati). Vsak vé, kako zvit je vrabec. Strašijo jih ljudjé z veternicami, nastavljenimi mertvimi sovami ali vranami, slamnatimi možmí in mnogimi drugimi strašili. Al zviti tiči se ne bojé dolgo teh prikazin; kmali zvejo, da vse to je le prazen strah. Tudi skozi mreže se vkradejo in berklajo tako dolgo, da pridejo do prepovedanega sadú. Gosp. dr. Goger v Berolinu je razglasil neki pomoček, ki odganja vrabce, pa jim sicer ni v nobeno škodo, ker pomisliti je tudi to, da vrabec je koristna žival, ker nam pobera škodljive gosence, in da bi bilo le v našo veliko škodo, ako bi ne bilo nobenega vrabca. Ta pomoček je motóz ali špaga, ki se semtertje nategne, po 3 do 4 čevlje saksebi; posebno se bojé višnjevih (plavih) motózov. Zakaj se pa razpete špage bolj bojé kot vseh drugih dosedaj znanih strašil, se ne dá povedati; al na tem zakaj? tudi ni nič ležeče, ali vémo ali ne; dosti je, da vémo, da gotovo pomaga. Monatsch. f. Pomologie.

(Lan se v dveh, konoplja v štirih dneh zgodí in brez trenja lepo belo in mehko napravi), če se v čeber ali kad vlije čiste vode, kteri je bilo človeške scavnice nekoliko primešane (namreč v taki primeri, da na 100 bokalov prideta 2 bokala scavnice). Čeber s tako pomešano vodo se postavi v kak zapert hram, kjer je zmiraj dosti toplo (20 stopinj gorkote po R. gorkomeru). V ta čeber ali kad se postavi lan ali konoplja pokonci in rahlo, tako, da voda čez lan ali konopljo stojí; potem se zadela s pokrovom. V 2 dneh je že čuti, da namaka gnjije; sedaj se vzame lan iz vode, dobro izžmè, in lan v sušivnico nese. — Ostala voda je zavolj amonijaka in lužnih solí kaj dober gnoj.

Tako godí lan neki Belgijan, Blet po imenu, in ne more prehvaliti, kako dobro mu spod rok gré.

(Kostí se dajo najlože in brez vseh stroškov v dober gnoj spreoberniti), ako se med konjski gnoj denejo. Po skušnjah nekega angležkega kmetovavca se napravi kup konjskega gnoja in med ta gnoj se zakopljejo kostí. V enem letu se same po sebi zdrobijo v prah, kteri je najbolji gnoj.

(Bela čebula odpravi kravam iztrebo). Če se krava, kadar se je otelétila, o pravem času ne izčisti ali, kakor pravimo, da ne gré iztreba od nje, pomaga čebula. Zjutraj, preden se ji klaje dá, se ji dá 4 srednje debelih belih čebul, tisti dan zvečer pa spet 4. Preden se ji pa čebula v gobec potisne, naj se olupi in enmalo nareže. Pa bela čebula mora biti, ne pa druga. — Tako svetuje neki kmetovavec in terdi, da je vselej pomagalo, če niso bile gobe preveč zarašene. Mi pa prodamo to reč kakor smo jo kupili, in ne rečemo, da bi v takih okoljšinah ne utegnila pomagati.

Gospodarske novíce.

(Iz očes spoznavati konjsko starost). Po Montfortskem časniku „Cosmos“ se pri konji v 9. letu napravi gubá (Falte) na zgornjem robu spodnje trepavnice, v 10. letu spet ena, in tako vsako leto ena. — To je čisto nova novíca, kteri se pa na pervi pogled vidi, da jo je mož znajdel, ki ne pozná starosti konjske iz zób; pravi namreč, da po 8. letu se ne dá lahko več iz zób starost spoznati, — to pa je napačna misel skozi in skozi le tistih, kterim preminjevanje postave zób ni znano. Vendar v versti „novíc“ naj gré tudi ta znajdba po slovenskem svetu.

(Steklene ali glažovnate očesa za konje, kterim je okó izteklo) napravlja živinozdravnik Fr. Bauer (kurfürstl. hessischer Kreisthierarzt in Schmalkalden). Očesa te so tako umetno napravljene, da jih težko razločiš od pravih. Primeri se včasih, da je kak lep in drag konj ob okó prišel. To je potem velika napaka za takega konja in mu jemlje ličnost; pa tudi prah in mnogi merčesi se nabirajo radi v prazni očesni jamici. Gosp. Bauer ne vstavlja le sam take umetne očesa konjem, temuč jih prodaja drugim zdravnikom s popísom, kako se ima to storiti, da se deržé v očesni jamici.

Iz natoroznanstva.

Morski pès.

Po Grube-tu.

Morski pès je sesavec, ki lahko živí na suhem in v vodi. Njegova glava in persi so take, kakor roparskih žival. Morski pès laja po pasje, ima bistre lesičje očí, veliko brado krog gobca kakor maček, tudi zobje so mu ojstri kakor jih imajo roparce; zadnji njegov konec je pa ribjemu repu podoben, ker zadnje nogi ste z repom sorašene. Morje je pravo stanovališe morskega psa, ker pride le na suho, da se na solncu greje ali pa da dremlje; torej mu je narava vse dala, kar mu je potreba, da more dobro plavati in se potapljati. Njegovo truplo je podolgasto in navadno prav tolsto; sprednje nogi ste blizo gobca, kakor dvé plavuti, in njih persti so sklenjeni s plavutno mrenico, da nogi ložej vesljate. Debela, gladka glava nima ušnic, in majhine ušesne luknjice lahko zakriva tanka kožica, da ne more voda v ušesa teči. Ribjemu repu podobni rep pa leží kakor brebrov (pibrov) rep po širokem na vodi. Kožuha mu nobena tekotina ne premoči; dlaka je tako gosta in gladka, kakor da bi bila z oljem namazana.

Ta kožuh morskega psa je kaj velik dar Božji ne le za samega morskega psa, temoč tudi za človeka. Morski pès namreč ljubi merzle morja in dežele, ker mu naj večji mraz nič ne dé. Torej je on severnim ljudstvom prav prijeten gost, ki jim vse dajè, česar potrebujejo in česar se njih serca veselé; kožuhovine za obleko in za streho njih koče in še celó čolne si te ljudstva le iz njegovih kož in kostí napravljajo. Pa še več. Severni človek hoče tudi jesti in več jesti kakor človek v južnih krajih; ker pa severne ljudstva samo ribe in le samo ribe jesti morajo, se jim tedaj kos mesá kaj dobro prileže, in sicer kolikor tolsteji je kos, toliko boljši je tudi. Na goveje, na ovčje mesó ali celó na jelenovo pečenko ne morejo misliti, pa namesti tega je Laponec dobil od previdnosti Božje svojega sedlona, ki mu je skupej krava, konj in jelen, ki mu naj boljšo divjašino in najsladkeje mleko delí. Grenlandijan in Eskimo pa je prejel morskega psa, in sama ta žival mu nadomestuje vse živali in rastline. Čez dolgo zimo mu je koža morskega psa mehko ležišče, in v kratkem poletji mu je spe koža morskega psa streha njegovega šotora v samoti. Spodnja in zgornja obleka Eskimova je koža morskega psa, ki je srajca, suknja in plajšč ob enem, ki ponoči in podnevi, leto in dan na truplu ostane, in ki je vedno po najnovejši šegi. Krí morskega psa je Eskimova juha, mast te živali njegovo vino in tolsti kosovi mesa so mu mesó in sočivje, močnata jéd in prigrizlej ob enem. Oče pripoveduje svoji družini naj novejše novice, pa nikoli ne pozabi kje, kdaj in kako je morskega psa prekanil in vjel. Lov morskega psa je uk in junaštvo mladenča Eskimo-a. Če se je on prej naučil tiče in ribe loviti, ga oče, ko je enkrat petnajsto leto dosegel, dorašenega spozná in poterdi, da smé zdaj v čoln stopiti in peljati se na lov morskega psa na viharno morje. Pervi srečni lov morskega psa je naj važniša dogodba v njegovem življenji, in tako junaško delo je vzrok družinske veselice, na ktero povabijo tudi sosede in dobre prijatle. Ko mati ubito divjašino za kosilo pripravlja, pripoveduje oče ponosno, kako urno je sin veslal za hitro plavajočim morskim psom, kako mu je z močno roko harpuno v život zasačil in kako miren je bil, ko se je v globočino spustila ranjena žival, od bolečine se peneča. Lov morskega psa je obsežek vse umetnosti in učenosti in Eskimo si še celó nebesa misli kraj, kjer je obilo morskih psov. Truplo umerlega Eskimo-a zavijejo v kožo morskega psa in mu v grob pridenejo lovskega orožja, ker ti ljudjé bodo tudi po njih veri na unem svetu morske psè lovili, samo da bo tam vedno dan in da se bodo te živali rade lovile.

Koža in mast morskega psa mikate tudi celó v bolj južnih krajih stanovajoče Evropejce, da nalaš zategavoljo pošiljajo na lov morskega psa ladije, ktere sušca ali malega travna odrinejo in deleč deleč jadrajo do otokov „Spitzberge“ imenovanih. Tam na ledénih plošah dremljejo cele trume morskih psov. Lovci se oborožijo z debelimi gorjačami, ktere so še na koncu okovane. S tem orožjem predramijo ne ravno preveč priljudno zaspance, ki se nič hudega ne nadjajo in ki vsled tega prijaznega pozdravljanja lovcov smertno zaspè, da se ne predramijo več. Revne živali spé tako terdo, da malokdaj zapazijo zalezovavca, ki se ne obotavlja, da jih kresne po čepinji z gorjačo. Če se pa poprej zbudijo in vidijo, da ni mogoče vjiti, pa grizejo krog sebe, da je groza, in da so človeku še celó smertno nevarne.

Naj bolje opravijo Grenlandci z njimi, ki se preoblečejo v morske pse in lezejo po trebuhu k zaspani družnji tako omahovaje, kakor morski psi znajo. Morajo tedaj roke pritisniti k persim in noge skriti pod kožo, ki jo za sabo vlečejo, če ne, bi vendar prekanjene živali zapazile prekanjevavce. Morski psi imajo mnogoverstne čudne navade in se znajo kaj lepo muzati. Posebno živi so takrat, kadar babice može kličejo in se poljubujejo in božajo. Včasih tudi, ko lezejo, na enkrat vstanejo, in se vzdignejo z glavo in sprednjim truplom, in mahajo s kratkimi sprednjimi nogami. To igro umejo lovci kaj dobro oponašati; ker se dvigujejo kakor te živali, in tako nerodno, kolikor mogoče, glavo in persi gibljejo in z rokami, na persi pritisnjenimi, mahajo, češ da kličejo svoje tovarše. Kadar so jim pa zadostí blizo, veržejo svoje šeme preč, in za morske pse zdaj veljá: reši se, kdor moreš!

Morski psi so dobrega serca in njih ljubezen do mladih je zares ginljiva. Pa tudi človeku so zlo udani; mlad vjet morsk pès se kmali ukrotí in ostane potem pri hiši, ki ga redí, tako zvesto, kakor le pravi pès zamore storiti. — V začetku tega stoletja so vjeli v zalivu „Clew“ na Irskem otoku morskega psa in ukrotili v kuhinji nekega gospodarja, kterega hiša je bila blizo morskega brega. Ta morski pès je rastel in je kmali kazal veliko udanost do hiše in njenih prebivavcov; igral se je z otroci, kakor mlad maček in je sledil svojemu gospodarju kakor pesiček. Vsaki dan je šel v vodo na ribji lov, in ko se je sam nasitel, je prinesel vsaki dan tudi domú dobro ribo. Njegovo največje veselje je bilo greti se poleti na solncu in pozimi pred pečjo, v ktero je tudi včasih zlezel. Štiri leta je dobra žival tako živela, kar prikaže se med gospodarjevo živino bolezen, ktere niso mogli ozdraviti. V ti nesreči je gospodar sveta iskal pri stari babúri, ktero si je vsak čarovnico (copernico) mislil. Ta baba je terdila vražnemu možu, da bolezen med njegovo živino izvira od tod, ker ima on v svoji hiši nečisto

žival, in vse njene umetnije ne bodo nič pomagale, dokler mož ne odpravi morskega psa od hiše. Mož je dal žival v čoln in jo unkraj otoka „Clawe“ v vodo vergel, češ, da je ne bo nikdar več vidil. Čoln je priplaval domú, družina je šla spat, in drugo jutro je ležal morski pès spet na svojem navadnem mestu pred pečjo.

Zdaj so dali žival nekemu ribču, ki je obljubil, da je ne bo poprej v vodo vergel, dokler ne bo veliko ur deleč od brega priveslal. To se je zgodilo. Noč in dan sta minula, drugi večer je šel h koncu, in dekla je ravno luč ugasnila, kar nekaj popraska na vrata. Mislila je, da je pès, in je vrata odperla, pa kdo je prišel — morski pès! Truden dolgega pota je cvilé veselje naznanil, da je spet doma, vlegel se je na gorki kraj in terdo zaspal. To vse so koj čarovnici povedali, ktera je drugo jutro prišla. Ker so mislili, da bi bilo nesrečno, morskega psa zaklati, je svetovala baba, naj zvesti živali očí iztaknejo in oslepljeno v morje veržejo. In res! pred ognjem, kteri je revni živali tolikokrat prijetne gorkote delil, so ji svitlobo očí vzeli in vergli jo s kervavo glavo v vodo. — Pretekel je teden. Živina v hlevu ni ozdravela in gerda babúra ni vedila več nikakoršnega sveta. Ponoči je vstal strašan vihar; med tulenjem vetrov se je čulo včasih tiho cvilenje pred hišo, pa nobeden si ni upal, pogledat iti. Ko so drugo jutro duri odperli, je ležal pred njimi — morski pès, pa mertev, ker lakot in terpljenje sta ga umorila.

Glej, ljubi bravec, v ti podobici zvestobo in udanost živali in gerdo neusmiljenost človeško! Morski pès je bil čista žival v Ircovi hiši, njegov vražni gospodar pa nečista stvar! Tušek.

Jezikoslovni pomenki.

Hrvatska in slovenska književnost.

V 7. broji zagrebačkega „gospodarskega lista“ gosp. dopisatelj „Slav. P—k.“ pod naslovom „Hrvatska književnost god. 1856“ toži, kako od leta do leta propada književnost. Zraven pa z besedami: „Ta da svrnemo okom na subraću Slovence, kako li oni neumorno rade v smjelo napried stupajo“ očitno priznava, kako se naša slovenska književnost veselo razvija. Dopustite mi malo uzroke nazadkov hrvatske in napredkov slovenske književnosti potražiti.

Skoraj v celi tako zvani Civil-hrvatski, izuzemši samo primorske straní, zlasti v Medjumurji, v celi Zagorski in okoli Gerevoga, Loke, Delniče, Čubara itd., v Primorji se narečje govorí, ktero slavni Vuk za prehod slovenskega v srbsko, naš učeni Miklosič celó za slovensko narečje znači. V tem slovensko-srbskem ali prav za prav hrvatskem narečji se je na priliko od leta 1835 do 1847 pisalo, knige so se lahko spoprodavale, časopisi so imeli dovolj naročnikov in slovstvo je napredovalo in se razcvetalo kakor roža pomladanska. Dopisateljev in pisateljev je mnogo bilo. Al že leta 1845 se je počelo „ilirski“ pisati, al prav za prav srbski. Primerimo samo na pr. „Danico“ z „Nevenom“ in čuditi se moramo gorostasnega razločka. Zagrebčan, Zagorjanec, Medjumurec tako zvanega „ilirskega“ jezika ne razume, on velí, da samo hrvatski zná. In vendar sadašnji hrvatski pisatelji trdijo, da samo strogo tako pišejo, kakor prosti narod govorí. Naravno je bilo, da se v daljnem razvitku jezika, posebno v obziru na druge slovanske narečja, ni dalo pri tem slovensko-hrvatskem mednarečju ostati. Eno ali drugo (alternativa): ali se slovenščini približevati ali pa srbščini, je sililo se odločiti na jedno ali drugo stran. Se vé, da ime „hrvatske“ literature, „hrvatske“ književnosti bi na jedni in drugi strani propalo bilo. Iskala se je stranpotica, se tega ogniti. Pisati je začela najnoveja šola pod imenom „ilirski“ v srbskem narečji z uzdržanjem starega hrvatskega lica, namreč v Gajčici, da ne bi se zdelo kakor uklanjanje srbskemu narečju. Na taki način je hrvatska književnost v še tesnejo alternativo zapala, to je: ali cirilice se poprijeti in ime hrvatsko zgubiti, ali pa čisto propasti zavolj pomanjkovanja čitateljev, kjer Srbom se latinščina mrzí in je ne čitajo v hrvatski granici; kjer se srbski govorí, je pa okrog tako tesen, da se zares ne splača, kaj srbskega v latinščini pisati.

To je po mojih mislih uzrok propadenja hrvatske književnosti, to uzrok mrknjenja časopisov. Kaj je pa uzrok, da mi Slovenci tako „smjelo napried stupamo?“ kakor gosp. dopisnik „Gosp. lista“ pravi. Ne da se hvalim, kjer sem sam Slovenec, ali priznati se mora, da marljivost nam je že od nekdaj prirojena, — da smo uztrpljivi in da marljivost združena z železno uztrpljivostjo našo inteligencijo vrši. Složno, kakor se bratom gre, smo v korist književne sloge sosednim Hrvatom, spoznavši njih književne zasluge, več ko na pol pota naproti prišli in jim prijazno roko podali, — al zares negostoljubivo odbačeni bili. Kolikor, kadar in v čem se je dalo, smo se jim bližali in se še bližamo v pisanji, in zdaj, res da v škodo hrvatski književnosti, okrog našega upljiva po lepi Zagorii širimo. Čeravno še zdaj ne izhaja toliko slovenskih knig na leto, kakor hrvatskih, imamo vendar že toliko gradiva na raznem znanstvenem polji skupaj, da se s ponosom in zaupanjem na marljivost naše domoljubne mladeži zanašati smemo.

Taka vam je, dragi Slovenci, moja lepa pripovest iz Hrvatske.

V Zagrebu 19. februara 1857. R. Žavčanin.

Smešnice.

* Imel je nekdo za kratek čas škorca, ki ga je po dolgem prizadevanji dvoje besedic čivkati navadil. Kakor ga je poklical: „škorec, kje si?“ mu je na vès glas začvičil: „tukaj sem“. — Sinek bližnjega soseda je imel nad ljubim tičkom nedopovedljivo veselje, ker mu je vselej na vprašanje: „škorec kje si?“ začverčal na ušesa: „tukaj sem“. — Prigodí se pa, da nekega dné gospodarja ni bilo doma; ko po navadi Jurček pride, tička zgrabi in v žep zbaše. Že je bil pripravljen ž njim domú potegniti, kar pride gospodar, in misleč Jurčetu veselje storiti, zakliče „Škorec! kje si?“ Tiček v žepu Jurčetovem na vse gerlo začivka: „Tukaj sem!“ — Lahko si je misliti strah in trepet Jurčetov. J. K.

* Neki sin je svojega očeta na beraško palico pripravil. Oče gré toraj po svetu in pri tem svojem novem rokodelstvu prav dobro živí. Ko pride sopet enkrat na dom svojega sina, kteri je ravno bolan v postelji ležal, ga popraša ta: „Oče, kako vam je všeč vaše beraštvo? Meni se slaba godí, ako ravno ne hodim od hiše do hiše kot vi!“ Oče mu vès zadovoljen odgovorí: „Ko bi bil vedil, da je tako dobro beračiti, bi ti bil že veliko let poprej to kajžo dal“. — Nikar ne mislite, da je to edini berač, ki tako govorí! Janko Vijanski.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Zagreba 4. marca. 1. dan t. m. zjutrej je v dvorani narodnega doma sednica družbenikov „Matice“ ilirske bila. Predsedoval je slavni naš gosp. Ambrož Vranicani-Dobrinović. Družbenikov se je bilo blizo 30 sošlo, večidel tukajšni literati, tergovci in nekteri drugi domorodci; bilo je tudi nekoliko izvanjskih vlastencov. Govorilo se je 1) o imetku in dohodkih „Matice“, ktera sedaj ima 32.000 gold. sreb. v premoženji; 2) o nadaljnem izdavanji „Nevena“. Dolgo so terpeli pomenki o tem predmetu, dokler je sklenjeno bilo, naj se gosp. Praus sopet loti uredjevanja in od „Matice“ na leto dobiva 400 gold. sr. 3) Se je poganjalo, kako bi se dale tukajšnje artistične družtva v dosego krepkejega napredovanja v jedno družtvo zjediniti; škoda! da se ni nič stalnega o tem skleniti dalo. — Včeraj 3. t. m. se je drugikrat narodna igra „Graničari ili oprostjenje na Ilijevo“ v korist gospodični Adelsheimovi igrala. Še bolj ko pervikrat je dopadla, ker jo je gosp. Freudenreih nekoliko opilil. Tudi tiskala se bo, in to v cirilici, in to je prav,

saj srbščina (in to je sadašnji tako zvani ilirski jezik) z Gajčico tiskana ima pretesen okrog svojega čitajočega občinstva, da bi se uzdržati ali bar stroške poverniti mogla. Na knižico, v cirilici tiskano, pa tudi se od srbske straní naročnikov manjkalo ne bode. In tudi Slovenci, kterim cirilica ni neznana, se bojo udeležili naročila. K. Žavčanin.

Iz Celja 1. sušca. — V 15. listu sem omenil perve pomladanske cvetlice, ktere so že cvetele ali se pa razcvétale. Naj omenim danes od njih naslednjic, s kterimi se menda letos ne morete še po vsem Slovenskem sponašati. Toplo pomladansko solnce pri nas čedalje bolj pripeka in je vès sneg spravilo v kot. Krasna natora se je oživljati in zaljšati začela; cvetlica za cvetlico izpod zemlje na beli dan pritiska ne se bojé merzlote. Tako so se te dní sopet nekteri pomladanski pervenci prikazali, od kterih bodem v kratkem kaj povedal. Poprej pa še opomnem, da še sedaj jelša, lešica in beli zvonček na več krajih cvetejo. Na novo razcvele cvetlice pa so: beli in zeleni teloh (Helleborus niger in H. viridis), pasji zob (Erythronium dens canis), in pa mila dišeča vijolčica. Beli teloh se v celjskih okolicah nahaja le v znožji Pečovnika, kjer majhen griček lepo belo in rudeče kinča. Tudi ga je vse polno po vitanjskih gorah. Od sodške grajšine do vitanjskega terga vidi popotnik iz ceste v tihi samoti na pečovji lepe bele cvetlice ponosno cvesti, da poprašuje: kakošne so te cvetlice, ki že tako zgodaj stermine kinčajo? Beli teloh je — dobí odgovor. Beli teloh izraste 5 do 10 pavcov visok. Cvetlica nima perja, ampak le na mesnjatem steblu čedno glavico šopiri. Perje pa je na posebnem steblu in je precej veliko in vsako peró je v 7 ali 9 delov razdeljeno. Tudi nekak duh ima teloh. V vertih ga tudi imajo, pa je strupen, in če korenino razdrobiš in ta razdrob povohaš, boš močno kihal! Že stari Greki in Rimljani so to cvetlico poznali in od Hipokratovega časa jo rabijo zdravniki, pa dandanašnji ne več toliko kakor nekdaj; živinozdravnikom pa je še zmiraj „teloh zavleči“ znano. — Pasji zob je tudi lepa rudeča cvetlica in se v naših krajih le na hribu Slovniku najde, kteri je pol ure hodá proti Laškim od Celja blizo pri cesti. Ta hrib ima neko rudečo zemljo ali perst, in le na tej raste pasji zob. Dišečo vijolico pa vsak pozná in vsak se veselí te milice. J. Vijanski.

Iz Studenca na Dolenskem 2. sušca. A. M. Kar so v 16. listu „Novic“ gosp. Likar bukvovezom nasvetovali, je nam mnogim drago in ljubo. Res je, da se skorej vsake baže rokodelcev potujočih iz mest po kmetih nahaja, al od bukvoveza ni nikoli sluha ne duha! Ne le pri duhovnih gospodih, temuč tudi drugod, kamor „Novice“ dohajajo, ležé celi kupi od več tečajev, in tudi drugih zgodovinskih listov po omarah, ktere vse bukvoveza čakajo. Radi bi jih proti primerjenemu plačilu vezati dali, da bi le kteri bukvovez k nam prišel. Nam pa ni malo ležeče nad koristnimi in poučnimi „Novicami in drugimi listi, ker naše serčne želje so, da bi tudi te liste enkrat za nami naši mlajši brali in se v njih razgledovali in poučevali. Privabite nam tedaj, drage „Novice“, kterega za tako delo izurjenega človeka tudi na dolensko stran; hvaležni vam bomo zato! Priložen čas za bukvoveze menda bi od pomladi do jeseni bil, ker so najdalji dnevi in pa tudi lepa pot. Z Bogom!

Iz Ljubljane. Za pravega učitelja c. k. ljubljanske realne šole je gosp. Vilhelm Kukula izvoljen.

Novičar iz raznih krajev.

Kakor je poslednji novičar povedal, sta presv. Cesar in Cesarica 2. dan t. m. Milan zapustila in se v Kremono podala in tù 3. t. m. ostala. Odtod sta šla v Mantovo in do 6. t. m. ondi ostala, 6. t. m. sta namenjena v Veroni, 7. v Treviži, 8. pa v Vidmu ostati, odtod pa se v Gorico podati, 10. dan t. m. Gorico zapustiti in se čez Monfalkon, sv. Križ in Sesano v Prestranek podati in čez noč tù ostati, 11. dan v Postojno priti in tukajšno jamo obiskati, potem pa se po železnici v Ljubljano podati in po kosilu berž naprej do Gradca se peljati, kjer bota prenočila, 12. dan t. m. pa na Dunaj se povernila. Mlada princesnja Zofija je danes že na Dunaji. — Pri odhodu iz Milana 2. dan t. m. so razdelili Cesar obilo število slavnih redov duhovnim in svetnim osebam. — Po cesarskem sklepu od 27. prosenca je za vsako leto skozi 3 leta 9800 cekinov v darilo (premije) za take konje dovoljenih, ki se bojo v jahanji najurniši skazali. Mesta pa, kjer bojo konji za stavo dirjali, so Dunaj, Pešt, Pardubice, Lvov (Lemberg) in pa Kološ (Klausenburg). Zraven teh premij za najbolje dirjavce je še 2000 cekinov določenih za druge konjske premije v teh mestih. Po preteklih teh 3 letih, ki so tako rekoč le za poskušnjo v povzdigo konjarstva, se bo ta reč še le za gotovo ustanovila. — Sliši se, da se bo sol za fabriške in obertnijske potrebe vprihodnje brez colníne iz ptujih dežel v naše cesarstvo voziti smela. — Govorí se tudi, da bi vendarle utegnila vlada asekuracijo zoper škodo ognja in toče v svoje roke vzeti. Ako se to zgodí in bi vsak gospodar bil primoran se asekurirati, bi bila asekuracijska tarifa gotovo tako nizka, da bode vsak zadovoljen ž njo in beračev bo manj. — Slavni maršal Radecki se je s posebnim pismom do armade 1. dan t. m. poslovil od nje. Po tem pismu bo tudi vprihodnje v stanu počitka živel na Laškem. Vsako leto bo nek dobival 100.000 gold. — Najvažniša politična novíca poslednjih dní je, da je angležko ministerstvo v spodnji zbornici deržavnega zbora o zadevah kitajske vojske pravdo zgubilo. Ker je, kakor smo zadnjič povedali, premagalo v zgornji zbornici, se je mislilo, da bo zmagalo tudi v spodnji, — al tukaj se je zedinilo več strank zoper ministerstvo, kterega predsednik je Palmerston; trikrat je bilo glasovanje odloženo; al dan za dnévom so poslanci ojstreje pretresovali obnašanje angležke vlade v Kini in kaj hude pušice so letele na Palmerstona, kteremu je poslanec Kobden naravnost rekel, da je „mož na dvé platí“, „ponižen pred močnejšim, ošaben pred slabejim“. In ko so na koncu pravde šteli glasove, se je naštelo za vlado 247, zoper vlado pa 263 glasov — tedaj 16 več zoper vlado. Ker v deželah z ustavno vlado le to veljá, kar sklene in poterdi deržavni zbor, kteremu so ministri za vse svoje početja odgovorni, ne ostane sedaj ministrom po stari navadi nič drugega, kakor se ali odpovedati vladanju in odstopiti od pervega do zadnjega, ali pa razpustiti ta deržavni zbor in od novega pričakovati: ali bo poterdil ministersko početje ali ne. Velik hrup je bil v deržavnem zboru; zadovoljnost od ene straní, osupnjenost od druge. Kaj bo v takošnih okoljšinah ministerstvo storilo, se ne vé. — Švajcarsko-pruska pravda še tudi ni pri kraji; obé straní ste zlo svojoglavne in cesar Napoleon bo imel več opravila razpor poravnati, kakor je izperva mislil. — Ker so svilni (židni) červiči tudi na Francozkem letos še zlo bolehali, je razpisal Napoleon 10.000 frankov v darilo tistemu, kdor ugane vzrok te bolezni in pové gotov pomoček zoper njo. — Velikega kneza Konštantina sprejemajo slovesno v Turinu. — Kneza černogorskega Danila pričakujejo vsaki dan v Parizu. Pod imenom „vojvoda nahije katunske“ potuje s knežinjo, dvéma starašinama, sestro francozkega konzula Skutarskega, učiteljem francozkega jezika Dellarne-om in dvéma strežajema. Zakaj gré v Pariz, se različno ugibuje. — Nekdo je zatrosil po Francozkem vražo, da 13. rožnika bo zadela pričakovana repata zvezda na našo zemljo, in da bo ta dan konec sveta. In res je to neslano prerokovanje veliko ljudí oplašilo tako, da so že naredili testament, ne pomisleč: kdo bo dedoval (erbal) takrat, kadar bo vès svet konec vzel!

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**